

ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2010

Κέρκυρα, 8 Ιουνίου 2010

Αγαπητέ Υποψήφιε
Αγαπητή Υποψήφια

Τα θέματα του φακέλου αυτού τα συναντάμε πολύ συχνά στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο, καθώς και στο διαδίκτυο. Θέτουν ένα μείζον ζήτημα και περιγράφουν βασικούς προβληματισμούς σχετικά με την κατάσταση και την πορεία του παγκόσμιου πληθυσμού. Τα στοιχεία της πληθυσμιακής κατάστασης που περιγράφεται στα θέματα αυτά και οι προβλέψεις για το πρώτο μισό του 21ου αιώνα απαιτούν τη δική σας κρίση και αξιολόγηση με μορφή απαντήσεων στα ερωτήματα τα οποία διατυπώνονται στο τέλος των θεμάτων.
Ο διαθέσιμος χρόνος για τις απαντήσεις είναι τρεις ώρες.

Σας ευχόμαστε καλή επιτυχία,

Ο Επιστημονικός Υπεύθυνος του Μ.Π.Σ
και
η Επιτροπή Εξετάσεων

Αγαπητέ Υποψήφιε
Αγαπητή Υποψήφια

Παρακαλούμε

1. να συμπληρωθούν τα στοιχεία σας στο εσωτερικό του πίνακα που ακολουθεί και
2. να καλυφθούν σωστά με τη μπλε κόλλα.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ-ΑΣ

ΕΠΙΘΕΤΟ

ΟΝΟΜΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

T.K.

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΣΤΑΘΕΡΟ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΚΙΝΗΤΟ

FAX

E-mail

**ΘΕΜΑΤΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑΣ**

Κείμενο No 1:

Σιάτρας Γ., «Η "δημογραφική βόμβα" του 21ου αιώνα και ο τρόπος που επηρεάζει τις αγορές σήμερα», <http://www.eurocapital.gr/index.php/permalink/7144.html>

...Ένας από τους λόγους που οι αναπτυγμένες χώρες αναμένεται να εμφανίζουν μικρότερο οικονομικό δυναμισμό κατά τα επόμενα χρόνια, είναι ότι οι πληθυσμοί τους θα έχουν πολύ μεγαλύτερη "μέση ηλικία". Οι πληθυσμοί των χωρών της Ευρώπης, του Καναδά, των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας, της Ν. Κορέας και ακόμη της Κίνας (η οποία επί δεκαετίες ακολουθεί την "πολιτική του ενός παιδιού") γερνούν με το μεγαλύτερο ρυθμό που έχει ποτέ παρατηρηθεί.

Σήμερα, το ποσοστό του πληθυσμού άνω των 60 ετών στην Κίνα και τη Ν. Κορέα είναι μεταξύ του 12% και του 15%. Είναι 15% έως 22% στην Ευρώπη, τον Καναδά και τις ΗΠΑ και 30% στην Ιαπωνία. Καθώς η γενιά των "baby boomers" ήδη έχει αρχίσει να εισέρχεται σ' αυτή την ηλικιακή ομάδα και καθώς έχει αυξηθεί το προσδόκιμο όριο ζωής, αυτά τα νούμερα θα αυξηθούν δραματικά. Κατά το 2050, περίπου το 30% των Βοραιοαμερικανών, των Ευρωπαίων και των Κινέζων θα είναι άνω των 60 ετών, ενώ το ποσοστό αυτό στην Ιαπωνία και τη Ν. Κορέα θα υπερβεί το 40%. Κατά τις επόμενες δεκαετίες, οι χώρες αυτές θα έχουν **μεγάλο αριθμό συνταξιούχων και μικρό ποσοστό εργαζομένων**. Έτσι, οι αναπτυγμένες χώρες θα βιώσουν μία δραματική πτώση στον αριθμό των εργαζομένων, η οποία θα είναι πολύ μεγαλύτερης σημασίας, αφού παράλληλα μειώνεται και ο πληθυσμός τους...

Κείμενο No 2:

«Μετανάστευση - Οι ωδίνες της δημογραφικής έκρηξης», εφημ. *Το Βήμα*, 9 Ιανουαρίου 2005

Σύμφωνα με το «μεσαίο» σενάριο του ΟΗΕ, ο παγκόσμιος πληθυσμός θα φθάσει τα 10 δισεκατομμύρια γύρω στο 2050 και θα σταθεροποιηθεί στα 11,5 δισεκατομμύρια κατά τη διάρκεια του 22ου αιώνα. Το 95% της αύξησης λαμβάνει χώρα στις φτωχότερες περιοχές του πλανήτη. Η αύξηση του πληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες «εξουδετερώνει» την, έστω και περιορισμένη, οικονομική ανάπτυξη. Οι άνεργοι στις χώρες του Τρίτου Κόσμου ξεπερνούν ήδη τα 500 εκατομμύρια, ενώ 30 εκατομμύρια άνθρωποι προστίθενται κάθε χρόνο στους καταλόγους των ανέργων.

Σήμερα στις περισσότερες περιοχές κρίσης και αστάθειας υπάρχει το εκρηκτικό μείγμα νεανικών, ταχέως αυξανόμενων κοινωνιών και αποτυχίας αντιμετώπισης των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων. Ιδεολογικές αντιπαλότητες, φυλετικές και θρησκευτικές έριδες και άλλοι παράγοντες συμβάλλουν στη δημιουργία και έκρηξη εμφυλίων και περιφερειακών συρράξεων. Ωστόσο οι κοινωνικές συνέπειες της δημογραφικής έκρηξης δημιουργούν το πλαίσιο μέσα στο οποίο τέτοιες διαμάχες κλιμακώνονται. Εξάλλου παρατηρείται η εμφάνιση δημογραφικών και τεχνολογικών διαχωριστικών γραμμών σε διάφορα σημεία του πλανήτη ανάμεσα σε ταχύτατα ογκούμενους, νεαρούς σε ηλικία, φτωχούς σε πόρους, κεφάλαιο και μόρφωση πληθυσμούς από τη μία πλευρά και σε τεχνολογικά «επινοητικές» και δημογραφικά στάσιμες πλούσιες κοινωνίες από την άλλη.

Η ελεγχόμενη μετανάστευση από τις αναπτυσσόμενες προς τις ανεπτυγμένες χώρες θα μειώσει σε κάποιον βαθμό το βάρος του υπερπληθυσμού και της ανεργίας στις πρώτες και θα αντισταθμίσει τα οικονομικά προβλήματα της υπογεννητικότητας στις δεύτερες. Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, η ανεξέλεγκτη και μαζική μετανάστευση προκαλεί φόβους για διάβρωση της παραδοσιακής εθνικής κυριαρχίας, ενώ εκφράζονται ανησυχίες ότι ξένοι άνθρωποι θα επωφεληθούν και θα μοιραστούν τους οικονομικούς πόρους, εκπαιδευτικό σύστημα και κοινωνικά προνόμια και αγαθά που ανήκουν δικαιωματικά στους «γηγενείς» κατοίκους και ότι θα διαρραγεί ο κοινωνικός ιστός. Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η αύξηση της ξενοφοβίας και του ρατσισμού. Οι κοινωνικές ομάδες που πλήττονται από την οικονομική ύφεση αποτελούν ένα ιδιαίτερα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη τέτοιων αισθημάτων, ενώ οι μετανάστες γενικότερα και οι μουσουλμάνοι μετανάστες ειδικότερα αποτελούν τους προτιμητέους στόχους. Τέλος, η μετανάστευση πλήττει και τις αναπτυσσόμενες χώρες αφού τις στερεί από τα πιο δυναμικά στοιχεία των κοινωνιών τους...

Κείμενο No 3:

«Δημογραφικό και όχι δημοκρατικό το έλλειμμα της Ευρώπης», άρθρο στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IM-PRESS&reference=20071107STO12713&language=EL>

Η Ευρώπη από πολλές σκοπιές είναι ισχυρή. Οι πρόσφατες διευρύνσεις και η οικονομική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνέβαλε στην ειρήνη και την ευημερία όλης της ευρωπαϊκής

επικράτειας. Η θέση της Ευρώπης στη διεθνή σκηνή είναι επίσης αξιοσημείωτη. Παρ' όλο πάντως που δεν μπορούμε να μιλάμε σήμερα για δημοκρατικό έλλειμμα, η Ευρώπη γηράσκει... Το δημογραφικό έλλειμμα είναι πλέον εμφανές.

Το 1950 υπήρχαν στον πλανήτη μας 2,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι, ενώ σήμερα υπάρχουν 6,6 δισεκατομμύρια. Πριν από έναν αιώνα, η Ευρώπη αντιπροσώπευε το 15% του παγκόσμιου πληθυσμού, δηλαδή ήταν τρεις φορές μεγαλύτερη από ό,τι περιμέναμε να είναι το 2050! Σήμερα όμως υπολογίζεται ότι το 2050 η Ευρώπη θα αντιπροσωπεύει μόλις το 5% του παγκόσμιου πληθυσμού! Από την άλλη, οι υποανάπτυκτες χώρες, που είναι υπεύθυνες για το 95% της αύξησης του παγκόσμιου πληθυσμού, παρουσιάζουν αύξηση των πληθυσμών τους. Το δημογραφικό έλλειμμα κάνει σιγά σιγά την εμφάνισή του...

Τέλος εποχής για το baby boom!

Τα στοιχεία μιλούν από μόνα τους: για να ανανεωθεί ομαλά ο πληθυσμός της γης, κάθε γυναίκα θα πρέπει να κάνει 2,1 παιδιά. Στην Ευρώπη όμως, το ποσοστό αυτό είναι μόλις 1,52. Εξ ου και το δημογραφικό έλλειμμα, καθώς ο αριθμός των θανάτων ξεπερνά τον αριθμό των γεννήσεων. Μετά από την αύξηση των γεννήσεων (το γνωστό "baby boom"), που ακολούθησε το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η γονιμότητα έχει αρχίσει να χάνει έδαφος. Τώρα που οι baby boomers αρχίζουν να συνταξιοδοτούνται, ο αριθμός των ηλικιωμένων που πρέπει να χρηματοδοτηθεί από το εργατικό δυναμικό της χώρας αυξάνεται όλο και περισσότερο...

Τι μπορεί να γίνει για το δημογραφικό έλλειμμα;

Το δημογραφικό έλλειμμα θα μπορούσε να επιλυθεί με τρεις τρόπους: τη μετανάστευση, τη συνταξιοδότηση σε μεγαλύτερη ηλικία και νέες πολιτικές ενίσχυσης της αναπαραγωγής. Ωστόσο, δεν είναι σίγουρο ότι οι λύσεις αυτές μπορούν να επιφέρουν καρπούς. Άλλωστε, και οι μετανάστες γηράσκουν. Χωρίς να ξεχνάμε ότι η παράταση της συνταξιοδότησης βρίσκει συχνά αντίθετη την κοινή γνώμη. Θα πρέπει επομένως να βρεθεί τρόπος να γεννούν οι γυναίκες περισσότερα παιδιά, χωρίς όμως να είναι υποχρεωμένες να μένουν στο σπίτι...

Πίνακας 1: Ο παγκόσμιος πληθυσμός κατά ήπειρο

ΗΠΕΙΡΟΣ	Πληθυσμός	Ποσοστό
Αφρική	983 973 189	14.54%
Αμερική	922 534 989	13.63%
Ανταρκτική	1 500	0.00%
Ασία	4 087 141 095	60.40%
Ευρώπη	738 553 319	10.91%
Ωκεανία	35 009 506	0.52%
Σύνολο	6 767 213 598	100.00 %

Πηγή: <http://www.populationdata.net>

Πίνακας 2: Η ταυτότητα της Ασίας, της Αφρικής και της Ευρώπης

	ΑΦΡΙΚΗ	ΑΣΙΑ	ΕΥΡΩΠΗ
Πληθυσμός	983 973 189	4 087 141 095	738 553 319
Έκταση	30 271 443 km ²	31 866 130 km ²	23 048 132 km ²
Πυκνότητα	32.50 κάτοικοι/km ²	128.26 κάτοικοι/km ²	32.04 κάτοικοι/km ²

Σύνολο χωρών	57	50	49
Προσδόκιμο ζωής	53.20 έτη	69.50 έτη	74.90 έτη
Ποσοστό γεννητικότητας	35.60 ‰	18.70 ‰	10.20 ‰
Ποσοστό θνησιμότητας	13.00 ‰	7.40 ‰	11.80 ‰
Ποσοστό παιδικής θνησιμότητας	84.90 ‰	41.60 ‰	8.20 ‰
Αριθμός ομιλουμένων γλωσσών	1 302	2 165	225
ΑΕΠ/κάτοικο (2007)	1 380 \$USD	3 458 \$USD	25 935 \$USD

Πηγή: <http://www.populationdata.net>

Πίνακας 3: Ιεράρχηση των χωρών με βάση τον πληθυσμό, την έκταση και την πυκνότητα (οι 30 πρώτες)

Rang	ΧΩΡΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ κάτοικοι (έτος)	Έκταση km ²	Πυκνότητα κάτοικοι/km ²
1	Chine	1 338 612 968 (2009)	9 574 479	139.81
2	Inde	1 166 079 217 (2009)	3 287 240	354.73
3	Etats-Unis	308 470 703 (2010)	9 629 047	32.04
4	Indonesie	237 512 355 (2008)	1 904 443	124.71
5	Bresil	192 298 177 (2010)	8 547 877	22.50
6	Pakistan	172 800 051 (2008)	796 096	217.06
7	Bangladesh	150 448 339 (2007)	142 615	1 054.93
8	Nigeria	146 255 306 (2008)	923 768	158.32
9	Russie	141 927 199 (2010)	17 075 400	8.31
10	Japon	127 470 060 (2010)	377 944	337.27
11	Mexique	111 211 789 (2009)	1 972 550	56.38
12	Philippines	92 233 337 (2009)	300 439	307.00
13	Viet Nam	86 116 559 (2008)	332 378	259.09
14	Allemagne	82 400 996 (2007)	357 046	230.79
15	Egypte	81 713 517 (2008)	995 450	82.09
16	Ethiopie	76 065 271 (2008)	1 127 127	67.49
17	Iran	72 769 694 (2008)	1 648 195	44.15
18	Turquie	72 561 312 (2010)	783 562	92.60
19	Republique democratique du Congo	68 692 542 (2009)	2 344 798	29.30
20	Thailande	65 493 298 (2008)	513 120	127.64
21	France	62 793 432 (2010)	551 695	113.82
22	Royaume-Uni	61 524 872 (2009)	243 305	252.87

23	Italie	60 017 677 (2009)	301 336	199.17
24	Coree du Sud	50 059 999 (2010)	99 828	501.46
25	Afrique du Sud	48 687 055 (2008)	1 219 090	39.94
26	Birmanie (Myanmar)	47 758 181 (2008)	676 577	70.59
27	Ukraine	46 162 805 (2009)	603 628	76.48
28	Espagne	46 063 511 (2008)	506 030	89.16
29	Colombie	44 227 550 (2007)	1 141 748	38.74
30	Tanzanie	41 048 532 (2009)	945 088	43.43

Πηγή: <http://www.populationdata.net>

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Με βάση τους πίνακες που αποτυπώνουν όψεις της σημερινής παγκόσμιας κατάστασης του πληθυσμού (οι οποίοι θα πρέπει να αναλυθούν και να σχολιασθούν) και τα κείμενα που αφορούν πτυχές του παγκόσμιου «δημογραφικού προβλήματος», να διατυπωθούν οι εκτιμήσεις σας σχετικά με τη σύνδεση του δημογραφικού ζητήματος με την οικονομική ανάπτυξη των περισσότερο ή λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, καθώς και με προβλήματα που αφορούν τη μετανάστευση από τις χώρες του Τρίτου Κόσμου προς την Ευρώπη. Τέλος, να συνδέσετε τα προηγούμενα με τις διαστάσεις που προσλαμβάνει η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού για τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.